

Voorstel Gemeenteraad VII- C

Onderwerp	Tariefdifferentiatie bij de inzameling van huishoudelijk afval		
Portefeuillehouder	Hans van Agteren agendaletter (C)		
Programma	LO	Aangeboden aan Raad	15 september 2015
Stuknummer (invulling door Griffie)		Corsanummer	1500071891

Wij stellen u voor te besluiten om:

1. Met ingang van 1 januari 2017 tariefdifferentiatie voor de inzameling van huishoudelijk afval in te voeren op basis van volume/frequentie (diftar);
2. De resultaten van diftar te monitoren en in het najaar van 2018 aan uw Raad voor te leggen;
3. Als vervolgstap op diftar over te gaan op omgekeerd inzamelen (restafval wegbrengen) met als streefdatum 1 januari 2020 en deze streefdatum zo nodig bij te stellen op basis van de uitkomsten van de onder beslispunt 2 genoemde monitoring;
4. Het verlenen van een uitvoeringsbudget van 1.105.500 euro voor de invoering van diftar;
5. De kosten van het uitvoeringsbudget te dekken door:
 - a. het beschikbaar stellen van een krediet van 755.500 euro
 - b. de jaarlijkse kosten van het krediet ad. 181.320 euro en de overige kosten van het uitvoeringsbudget ten laste te brengen van het eindproduct afvalstoffeninzameling;
6. De gemeentebegroting overeenkomstig te wijzigen;
7. De nota 'Grondstoffenvisie en de volgende stap naar een afvalloos Enschede' vast te stellen.

Inleiding

In het coalitieakkoord is de regionale ambitie van een afvalloos Twente in 2030 onderschreven (90% afvalscheiding in 2030). Deze ambitie gaat verder dan onze gemeentelijke ambitie in de afvalbeleidsvisie 'Laat grondstof geen afval zijn'. Daarom hebben we onze gemeentelijke doelen verder aangescherpt in de programmabegroting 2015-2018 en dit nog eens bevestigd in het actieplan Duurzaamheid. We willen naar 60% afvalscheiding in 2018 en naar 90% afvalscheiding in 2030. Wij lopen echter nog ver achter voor wat betreft onze afvalscheidingsdoelen. We zitten nu op ca. 46% afvalscheiding. Verschillende scenario's om onze ambities waar te maken zijn uitgewerkt in de nota 'Grondstoffenvisie en de volgende stap naar een afvalloos Enschede'. De Raad is actief betrokken geweest bij de totstandkoming van deze nota en heeft onderschreven dat er stappen moeten worden gezet om de scheidingsdoelen van 60% in 2018 en 90% in 2030 te behalen.

Op 16 juni 2015 is de nota behandeld in de Stedelijke Commissie. Er zijn drie scenario's besproken:

1. Diftar waarbij betaald wordt voor het volume van de grijze en groene minicontainer in combinatie met de aanbiedfrequentie (ook wel "volume-frequentie" genoemd);
2. Vier wekelijkse inzameling van restafval;
3. Het omgekeerd inzamelen waarbij naast restafval wegbrengen naar een ondergrondse verzamelcontainer in de buurt de grijze mini container geschikt maken voor inzameling van plastic die nu in zakken wordt opgehaald.

Aan de raad is gevraagd om een richtinggevende uitspraak te doen. Na de gevoerde discussie werd de voorkeur uitgesproken om als eerste stap diftar in te voeren en na een paar jaar over te gaan op omgekeerd inzamelen. Deze stappen zijn gericht op een trendbreuk in gedrag van inwoners. De scenario's leveren naast een beter scheidingsresultaat ook een kostenbesparing op.

In de discussienota van april 2015 die aan de Stedelijke Commissie is voorgelegd, is abusievelijk een fout geslopen in het rekenmodel. Dit heeft geleid tot een correctie op de afvalscheidingspercentages in de nota van augustus 2015. Het afvalscheidingspercentage valt in alle scenario's 1 à 2% lager uit. De nota is als bijlage toegevoegd.

Beoogd resultaat

- Met ingang van 1 januari 2017 diftar voor de inzameling van huishoudelijk afval in te voeren.
- Een krediet ter dekking van de kosten voor het chippen van de minicontainers en digitalisering.
- Monitoring van de resultaten van diftar in het najaar van 2018.
- Een besluit tot omgekeerde inzameling van het restafval in 2020 als vervolgstap waarbij inwoners het restafval wegbrengen naar een ondergrondse verzamelcontainer in de buurt. De datum van invoering wordt zo nodig bijgesteld op basis van de resultaten van de monitoring.

Argumenten

1.1 Diftar is een beproefd en effectief systeem

Landelijk gezien behalen gemeenten met diftar (41% van de Nederlandse gemeenten) betere inzamelresultaten en hogere realisatie van hun afvaldoelstellingen dan gemeenten zonder diftar. Mooi voorbeeld zijn de gemeenten in het gebied waar inzamelaar Circulus-Berkel het huishoudelijk afval inzamelt waaronder Deventer, Apeldoorn en Zutphen. De 9 gemeenten die daar overgestapt zijn op diftar zitten alle boven een scheidingspercentage van 65%. In de regio Twente werken Hengelo, en Twenterand met diftar. Zij zitten momenteel ook op een scheidingspercentage van resp. 65 % en 67%. In de gemeente Oldenzaal en Hof van Twente wordt de overstap, naar diftar in 2017 op dit moment voorbereid.

1.3 Diftar maakt de scheidingsdoelstelling 60% in 2018 haalbaar

De doelstelling van 60% in 2018 is haalbaar omdat blijkt dat in diftargemeenten de hoeveelheid restafval en het aantal aanbiedingen ook na het eerste jaar van invoering nog steeds blijven dalen. Uit analyse blijkt dat met diftar in het eerste jaar na invoering in Enschede al een afvalscheidingsdoelstelling van 56% kan worden gehaald. We zitten nu op ca. 46% afvalscheiding.

1.4 Inwoners hebben zelf invloed op hun afvalkosten

Inwoners kunnen door hun scheidinggedrag zelf bepalen hoe vaak ze hun restafval aanbieden en hebben hiermee invloed op de hoogte van hun afvalstoffenheffing op basis van het principe 'de vervuiler betaalt'. Door deze financiële prikkel wennen mensen aan het nieuwe systeem. Door middel van veelvuldige communicatie zal de nodige aandacht moeten worden besteed aan diftar en de daarmee gevraagde gedragsverandering.

2.1 Monitoring van diftar is noodzakelijk om bij te kunnen sturen

De resultaten van diftar worden gemonitord. In het jaar 2018 gaan we op basis van deze monitoring na of we onze afvalscheidingsdoelstelling halen en of bijsturing noodzakelijk is. De monitoring geeft inzicht in hoeveelheden restafval en de andere afvalstromen, het aanbodgedrag van de inwoners, het financiële effect, het afvalscheidingsresultaat, hoeveelheid meldingen. Op basis hiervan kunnen we bepalen of de streefdatum van invoering van omgekeerd inzamelen haalbaar is. De hoeveelheid restafval die nog overblijft is bepalend voor de hoeveelheid ondergrondse containers. Bij een afvalscheidingspercentage van 60% en een hoeveelheid restafval van 175 kilo per inwoner per jaar is omgekeerd inzamelen in het jaar 2020 haalbaar.

3.1 De combinatie van diftar en omgekeerde inzameling is minimaal noodzakelijk om de scheidingsdoelstelling 90% in 2030 te behalen

De verwachting is dat met diftar alleen zeker niet het gewenste scheidingsresultaat voor de langere termijn wordt behaald. Het is een logische stap om eerst diftar in te voeren en op deze wijze de hoeveelheid restafval per inwoner structureel omlaag te brengen. Vervolgens kan er uitgebreid worden naar 'omgekeerde inzameling' waarbij de sterk verminderde hoeveelheid restafval in het vervolg wordt weggebracht naar een ondergrondse container in de buurt. Er zijn gemeenten die hiermee scheidingsresultaten behalen van ruim 85%. Om op 90% uit te komen zijn nog toekomstige innovaties nodig.

3.2 Door nu te besluiten voor omgekeerde inzameling kunnen nog te maken beleidskeuzes in het diftartraject hierop worden afgestemd.

In het diftartraject zal een aantal keuzes moeten worden gemaakt als wel of geen tarief op de gft-container, hoe om te gaan met afval als gevolg van chronische ziekte enz.. Door al rekening te houden met de vervolgstap omgekeerd inzamelen, komen we bij de daadwerkelijke invoering van omgekeerd inzamelen niet voor verrassingen te staan doordat er verkeerde keuzes zijn gemaakt.

3.3 Bij omgekeerd inzamelen verdwijnt de plasticzak

Doordat de restafvalcontainer verdwijnt als gevolg van het omgekeerd inzamelen, ontstaat bij de inwoner ruimte voor een verpakkingencontainer (plastic, drankenkartons en blik). De plasticzak waarmee momenteel het verpakkingsmateriaal wordt ingezameld, verdwijnt hiermee uit het straatbeeld. Zwerfvuil als gevolg van verwaaiing van de zakken zal niet meer voorkomen.

4.1 en 5.1 Investerings worden op termijn terugverdiend

Aan de invoering van diftar zijn lasten verbonden van in totaal 1.105.500,- euro. Hierin zijn de kosten opgenomen nodig voor begeleiding, digitalisering, het chippen van containers en communicatie. Een groot deel van deze kosten, te weten 755.500,- euro wordt gekapitaliseerd. Dit krediet omvat de kosten nodig voor het chippen en digitalisering. De overige kosten van het uitvoeringsbudget, zijnde de begeleidingskosten en communicatiekosten worden opgevangen binnen het eindproduct afvalinzameling. De totale kosten verdienen zich terug na invoering van diftar.

7.1 De nota 'Grondstoffenvisie en de volgende stap naar een afvalloos Enschede' geeft het perspectief weer voor de komende jaren

Met de vaststelling van de nota hebben we de visie op weg naar een afvalloos Enschede beschreven, onze doelen aangescherpt, onze ambities in beeld gebracht, onze mogelijke vervolgstappen nader uitgewerkt en onze afvalbeleidsvisie 'Laat grondstof geen afval zijn' van eind 2011 geëvalueerd en doorontwikkeld.

Kanttekeningen

1.1 De invoering van diftar vraagt een jaar voorbereidingstijd

Deze tijd is nodig omdat onder andere de containers in Enschede nog niet voorzien zijn van een chip. Ook kan de maatregel fiscaal alleen per 1 januari van een kalenderjaar worden ingevoerd. Dit betekent dat diftar niet eerder dan 1 januari 2017 kan worden ingevoerd. Wel kan de feitelijke manier van werken eerder worden ingevoerd zodat het systeem een periode kan worden getest, parallel aan het reguliere systeem. De inwoners kunnen dan wennen aan het systeem en via een website volgen wat het effect is van hun gedrag.

1.2 De aangescherpte scheidingsdoelstelling in 2015 wordt niet gehaald.

Door de voorbereidingstijd voor diftar kan de afvalscheidingsdoelstelling van 53% in 2015 niet worden gehaald. Dit zou wel het geval zijn bij het scenario van vier-wekelijkse inzameling van restafval bij laagbouw. Deze maatregel is snel in te voeren. Echter deze maatregel heeft een eenmalig effect. Inwoners worden niet geprikkeld om nog verder te gaan scheiden. Bovendien bereiken we met deze maatregel alleen de bewoners van laagbouwoningen. We willen ook de bewoners in gestapelde bouw en flats (hoogbouw) stimuleren hun afval beter te scheiden en dat kan met name met diftar.

1.3 Betere resultaten zijn mogelijk met omgekeerd inzamelen

Met omgekeerd inzamelen worden nog betere resultaten bereikt. Alleen is dit voor nu een te grote stap voor Enschede. Het betekent een te grote belasting voor de burger. De hoeveelheid restafval in Enschede is nog groot (217 kilo restafval per inwoner per jaar). Dit is teveel om weg te moeten brengen. Bovendien is het te kostbaar om de ondergrondse infrastructuur op een dergelijke tijdelijke situatie te dimensioneren. Immers doordat de inwoners beter gaan scheiden daalt de hoeveelheid restafval gedurende een aantal jaren. Omgekeerd inzamelen in 2020 is haalbaar als blijkt uit de monitor dat er in het najaar van 2018 nog 175 kilo restafval per inwoner per jaar over is.

1.4 In het begin is er een kans dat er meer afval in de openbare ruimte ontstaat

Voor inwoners wordt het nu inzichtelijk hoeveel ze betalen voor hun afval. De verleiding is dan mogelijk ook groter dat inwoners hun afval dumpen in het buitengebied of afval naast containers zetten. Onderzoek bij andere gemeenten die diftar hebben ingevoerd, leert dat dit met een juiste handhavingsaanpak een tijdelijk effect is.

1.5 en 3.1 In het begin geen groot draagvlak voor een inzamelsysteem zoals diftar en omgekeerde inzameling

Een veranderingsproces zoals de invoering van diftar levert in het begin meestal weerstand op. Om de scheidingsdoelstellingen te kunnen halen, wordt er van inwoners een andere houding en ander gedrag gevraagd. Uit landelijke ervaring blijkt dat na ongeveer een jaar systemen als diftar en omgekeerde inzameling worden geaccepteerd.

3.2 Moment van invoering van omgekeerd inzamelen hangt mede af van de resultaten van de monitor diftar.

De hoeveelheid restafval moet substantieel zijn gedaald om over te kunnen gaan naar het systeem van omgekeerd inzamelen. Dit vanwege het risico van een te dicht netwerk aan ondergrondse containers en daarmee hoge kosten. Daarnaast moeten de inwoners min of meer toe zijn aan omgekeerd inzamelen doordat ze zien dat door beter afval te scheiden de hoeveelheid restafval aanzienlijk daalt. Dit om grote weerstand bij inwoners te voorkomen. Uit monitoring van de resultaten van het diftarsysteem in 2018 zal blijken of invoering van omgekeerd inzamelen in 2020 haalbaar is en zo nodig moet worden bijgestuurd.

Bijdrage aan duurzaamheidsdoelstellingen

Het scheiden van afval draagt fors bij aan de duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeente Enschede. De aangescherpte doelstellingen in de grondstoffenvisie zijn ook bevestigd in het actieplan Duurzaamheid. Het actieplan Duurzaamheid vermeldt de Enschedese aanpak voor een circulaire economie. Deze bestaat uit twee lijnen. De eerste lijn is het teweeg brengen van een trendbreuk gericht op verandering van gedrag bij inwoners om het afval beter te gaan scheiden. Hiervoor is dit voorstel opgesteld. De tweede lijn is het terugbrengen van de totale hoeveelheid afval (preventie). Zowel diftar als omgekeerde inzameling hebben een sterk effect op de bewustwording bij mensen ten aanzien van het ontstaan van afval. Dit leidt zowel tot betere afvalscheiding als preventie van afval.

Kosten, opbrengsten, dekking

De totale kosten nodig voor uitvoering van het project diftar worden geraamd op 1.105.500,- euro. Het gaat hier om kosten nodig voor digitalisering, het chippen van containers, communicatie en begeleidingskosten. Een bedrag van 755.500,- euro, nodig voor het chippen van containers en digitalisering, wordt geactiveerd. De jaarlijkse kosten van het krediet ad. 181.320 euro en de overige kosten komen ten laste van het uitvoeringsbudget van het product afvalstoffeninzameling.

Communicatie

Voor de invoering van diftar is het van (essentieel) belang dat inwoners begrijpen wat er gaat gebeuren, wat dit voor hen betekent, wat er van hen wordt verwacht en welke invloed zij daar zelf op hebben. Voor de invoering van diftar is dan ook gekozen voor een actieve informatiestrategie die wordt ondersteund door een communicatiekalender. De doelstelling van deze strategie is gericht op inwoners laten ervaren d.m.v. voorbeelden hoe diftar positief kan werken in Enschede. De communicatiekalender is gebaseerd op een kernboodschap en omgevingsanalyse waarin verschillende doelgroepen in kaart zijn gebracht.

Naast de communicatie over de invoering van Diftar is er een continue lijn die een bijdrage levert aan de gezamenlijke scheidingsdoelstellingen die we in Enschede en op regionaal niveau met elkaar hebben afgesproken. Ook is er een doorlopende communicatielijne die een positieve bijdrage levert aan afvalscheidingsgedrag van inwoners.

Vervolg

Het invoeringstraject bestaat uit vier fasen, te weten de beleidsvoorbereidingsfase, de fase van inrichting van systemen, testfase en afrondingsfase. In het traject naar de daadwerkelijke invoering van diftar zal de Raad nog verschillende beslissingen moeten nemen:

Raadvoorstel met uitgangspunten diftar, flankerend beleid (doelgroepenbeleid, handhaving)	
financiële doorrekening kosten/baten, tarievenvoorstel	begin 2016
Raadvoorstel met verordening / uitvoeringsbesluit	zomer 2016
Raadvoorstel Vaststelling Verordening de heffing en de invordering afvalstoffenheffing	eind 2016

Bijlagen

1. Nota 'Grondstoffenvisie en de eerste stap naar een afvalloos Enschede', augustus 2015

Burgemeester en Wethouders van Enschede, _____

De Secretaris, **de loco-Burgemeester,**

M.J.M. Meijs

E. Eerenberg

Besluit

Van de Raad van de gemeente Enschede, gelezen het voorstel van Burgemeester en Wethouders van

Vastgesteld in de vergadering van _____

De Griffier,

de Voorzitter

R.M. Jongedijk

dr. G.O. van Veldhuizen